

ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ОРІЄНТИРИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Ключові слова: освітня політика, Європейський Союз, Україна, освіта, глобалізація.

Сутність проблеми, стан її дослідження. Європейський вектор України, закріплений Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (2014), інтенсифікує синхронізацію України з європейськими стандартами. У цьому контексті відбувається інтеграція української освіти в європейський освітній простір, що передбачає формування європейсько-орієнтованої національної освітньої політики. Зазначене актуалізує дослідження орієнтирів освітньої політики ЄС, як і механізмів її імплементації, що є метою цієї наукової розвідки.

Пріоритетність дослідження проблеми освітньої політики підтверджується значною кількістю праць науковців з цієї проблеми. Серед зарубіжних дослідників питанню освітньої політики, зокрема, ЄС, присвячено праці W. deJong-Lambert (2010), M. Lawn (2011), R. A. Muñoz (2015), A. Novoa (2002), S. Cankaya, Ö. Kutlu, E. Sebecic (2014) та ін.

На освітній політиці ЄС зосереджено праці таких українських компаративістів, як Л. Гриневич (2015), Т. Десятов (2015), О. Краєвська (2011), О. Матвієнко (2011), Т. Кристопчук, С. Сисоєва (2012) та ін.

Методологія, методи та дослідницькі інструменти, використані автором. Дослідження є якісним за визначенням – для отримання результатів було використано теоретичний аналіз на основі першоджерел (офіційні документи ЄС) та другорядних джерел (дослідження зарубіжних науковців).

Результати дослідження. Розглянуто підходи до визначення освітньої політики. Освітня політика трактується ЮНЕСКО як принципи та діяльність уряду у сфері освіти, а також законодавчо-нормативний портфоліо документів, що регулюють функціонування системи освіти (UNESCO Handbook on Education Policy Analysis and Programming, 2013, с. 6).

В освітньому просторі України І. Іванюк трактує освітню політику як серію цілеспрямованих дій, направлених на досягнення цілей освітніх організацій та / або системи освіти (Освітня політика, 2006, с. 7). Освітня політика ЄС у секторі шкільної освіти визначається автором цієї праці як цілеспрямована діяльність Брюсселя в межах законодавства ЄС, що здійснюється у відповідь на потреби держав-членів для протидії

цивілізаційним викликам у руслі загальної стратегії розвитку Спільноти (Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу, 2009, с. 43).

У процесі дослідження проаналізовано розвиток освітньої політики ЄС крізь призму періодизацій зарубіжних учених, співставлено та узагальнено їх погляди на сутність та динаміку цього процесу.

Розкрито, що фундамент освітньої політики ЄС у галузі шкільної освіти закладено Договорами про формування цього інтегративного утворення – Договором про ЄСВС (1951) (Паризький договір), Договором про Євроатом (1957) та Договором про ЄЕС (1957) (Римські договори).

Правове поле освітньої політики ЄС визначається Маастрихтською угодою (Договір про ЄС, 1992), згідно з якою, відповідно до принципу субсидіарності, кожна країна ЄС несе відповідальність за організацію своєї освіти. ЄС виконує роль сприяння розвитку якісної освіти в державах-членах шляхом заохочення до співпраці і, в разі потреби, підтримки й доповнення їхньої діяльності з позиції поваги до їх культурного й лінгвістичного розмаїття. Від впливом глобалізаційних викликів принцип субсидіарності замінено на відкритий метод координації (Лісабонський порядок денний, 2000), який передбачає поступову уніфікацію національних освітніх політик держав-членів шляхом встановлення Брюсселем спільних цілей, віх, термінів їх досягнення, моніторингу прогресу.

На сучасному етапі таким «дороговказом» є Стратегічна програма співробітництва ЄС у галузі освіти і підготовки кадрів «Освіта і навчання 2020» (2009), орієнтована на забезпечення якості та ефективності освіти в державах-членах в умовах розбудови суспільства та економіки знань.

Виявлено, що у 2015 р. з метою протидії глобалізаційним викликам ЄС збагатив проголошені орієнтири у напрямі посилення акценту на розбудову освіти протягом життя, зв'язку освіти з ринком праці шляхом інтенсифікації результатів навчання запитами економіки, визнання навичок і кваліфікацій, підтримки інновацій цифрової епохи.

Висновки. Проведений аналіз засвідчив, що розвиток освітньої політики ЄС характеризується етапністю, на кожному з яких відбувалася трансформація її сутності під впливом зовнішніх чинників. Освітня політика ЄС у галузі освіти є комплексною, об'єднуючи як горизонтальний (рівень політик держав-членів), так і вертикальний (стратегічні орієнтири Брюсселя) виміри. Ефективно в цих умовах працюють інструменти координації (цілі, віхи, програми тощо).

Важливим для України слід розглядати:

- наступність освітньої політики ЄС: наскрізність базових стратегічних орієнтирів протягом усього часу його існування;
- постійний моніторинг імплементації освітньої політики з метою виявлення проблем та вчасного вживання заходів для їх подолання.